

TERORA LIELMEISTARS – ALBERTS TRAUBERGS NO CĒSĪM

Tālis Pumpuriņš, Dr. hist.

Cēsu Vēstures un mākslas muzejs

Šogad janvārī aizsākusies 1905.-1907. gada revolūcijas simts gadu atcere turpinās. Atšķirībā no iepriekšējām jubilejām šoreiz, uz „Pieкто gadu” kā visas tautas kustību, iespējams palūkoties bez dažādiem ideoloģiskiem aizliegumiem. Tas ļauj pārvērtēt daudzus, īpaši padomju varas gadus, veidotos stereotipus priekšstatus par revolucionārajiem notikumiem un iepazīt aizmirstus, noklusētus revolūcijas dalībniekus vai arī citā rakursā ieraudzīt jau zināmos. Tāds aizmirsts, mūsdienu lasītājiem mazzināms, ir arī Alberts Traubergs. Viņš dzimis 1880. gada 28. jūlijā (pēc vecā stila) Cēsu apriņķa Vējavas Laktskrogā (tagad Madonas rajonā) dzirnavnieka Dāvida Trauberga un viņa sievas Annas ģimenē.[1] Alberta bērnība pagājusi Rāmuļu pagastā un pirmo izglītību viņš ieguvis Āraišu draudzesskolā. 1891. gadā uzsācis mācības Cēsu pilsētas skolas (agrākā apriņķa skola) I b klasē un 1896. gadā skolu beidzis ar uzslavas rakstu.[2] 1894. gadā šeit skolas gaitas sāka Alberta vidējais brālis Eduards [3], bet pēc tam arī jaunākais – Dāvids.[4] Pēc skolas beigšanas A.Traubergs aizbraucis uz Rīgu, lai turpinātu izglītoties augstskolā, bet materiālo apstākļu spiests, stājās darbā par rakstvedi Rīgas apgabaltiesas izmeklēšanas tiesneša kancelejā. Tur viņš strādāja līdz savam pirmajam arestam 1904. gada janvārī.[5]

Traubergs, kura pazīstamākie segvārdi – Strauts un Kārlis vai Karls, bija viens no redzamākajiem 20. gadsimta sākuma latviešu sociāldemokrātu nelegālās preses izdošanas organizatoriem un izplatītājiem.[6]

1905.gada revolūcijā A.Traubergs bija viens no Latviešu Sociāldemokrātu Savienības (LSS) vadītājiem. Šī Savienība radās 1903. gadā ārzemēs, sašķeļoties latviešu sociālistiskajiem emigrantiem. Līdz 1904. gadam LSS darbojās galvenokārt Šveicē un ASV. Tikai 1905. gadā tā sāka plašāk organizēties Latvijā. Savienība faktiski bija latviešu sociālistu revolucionāru partija, kas vairāk pazīstama pēc nosaukuma – eseri (no vārdu salikuma „sociālisti revolucionāri” pirmo burtu SR nosaukuma – es- er). Pretstatā LSDSP, Latviešu Sociāldemokrātu Savienība, līdzīgi krievu eseriem, atzina individuālo teroru cīņā pret cara patvaldības pārstāvjiem. Arī agrārajā jautājumā tā līdzinājās krievu eseriem. Nacionālajā jautājumā Savienības 1905. gada programmā bija prasība, ka visa latviešu apdzīvotā zeme – Kurzeme, Vidzeme un Latgale – „apvienojama vienā pašvaldības apgabalā – Latvijā, ar pilnvarīgām pašnolemšanās tiesībām visa šī apgabala iekšējā dzīvē”[7]. Tādejādi „savienībnieki” bija pirmie, kuri savā programmā iekļāva cīņu par vienotu autonomu Latviju.

LSS savās rindās pulcēja galvenokārt radikālos inteliģentus. Tai bija panākumi arī dažos lauku apgabalos, īpaši Cēsu apriņķī. Pilsētu strādniekos Savienībai bija salīdzinoši mazs iespaids. 1905.gada ziemā visā Latvijā bija ap 1000 „savienībnieku”. LSS bija arī sava nelegālā prese: 1903.-1904. gadā Cīrihē izdots mēnešraksts „Proletārietis” un

1904.-1905.gadā Latvijā izdots mēnešraksts „Uz Priekšu”. Savienības galvenie ideologi bija Ernests Rolavs un Miķelis Valters (vēlākais pirmais neatkarīgās Latvijas iekšlietu ministrs), bet galvenie organizatori – Emīls Skubiķis (vēlākais Latvijas Tautas padomes un Satversmes sapulces loceklis) un Alberts Traubergs. Aktīvi Savienības dalībnieki 1905. gadā bija dzejnieks Apsesdēls (Augusts Apsītis) un vēlākais „Jaunāko Ziņu” un „Atpūtas” redaktors Arnis (Ernests Runcis). Vairāk vai mazāk ar LSS aktivitātēm bija saistīti Jānis Akuraters, Kārlis Skalbe, Kārlis Krūza un daudzi citi literāti, kas būtiski ietekmējuši sava laika latviešu literatūras kopainu [8].

Tuvāk neaplūkojot Trauberga revolucionāro darbību līdz 1905. gada oktobrim, kad viņu atbrīvoja no cietuma un viņa lomu Latviešu Sociāldemokrātu Savienības aktivitātēs, pievērsīsimies viņa darbības un, reizē arī, īsā mūža beigu posmam, kas aizritēja ārpus Latvijas. Dažas dienas pirms nāves sprieduma pasludināšanas Pēterburgas sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas tiesnesim viņš, atceroties agrāko cietumā pavadīto laiku, rakstīja: „Cietumā domāju daudz par teroru: nevis vairs par viņa lietderīgumu, par ko man vairs nebija šaubu, bet gan par to, vai pats esmu spējīgs uz teroru. 1905. gada janvāra notikumi Pēterburgā, Rīgā un citās pilsētās padarīja galu katrām šaubām un nu es tikai gaidīju dienu, kad tikšu brīvs, zinādams kurp man jāiet”[9].

Tālāk Traubergs pavēstīja, ka 1906. gada pavasarī viņš bija iecerējis sarīkot atentātus pret soda ekspedīcijas vadītāju Vidzemē ģenerāli A.Orlovu, Baltijas pagaidu ģenerālgubernatoru ģenerāli V.Sologubu un Kurzemes pagaidu ģenerālgubernatoru ģenerāli V.fon Bekmani. Šīs ieceres nevarēja realizēt, jo Latviešu Sociāldemokrātu Savienība bija stipri cietusi no soda ekspedīcijām [10]. Turpat Traubergs rakstīja: „Kad Rīgas organizācija 1906. gada vasaras beigās tika iznīcināta, aizbraucu no Latvijas uz Pēterburgu, kur sociālistu revolucionārai partijai piedāvājos par teroristu. Ziemeļu Apgabala Komiteja man uzdeva organizēt un vadīt nodaļu. Šī nodaļa nosaucās par Zoc(iālistu) Rev(olucionāru) partijas Ziemeļu apgabala skrejošo kaujas nodaļu”[11].

1906.gada vasaras beigās, kad Alberts Traubergs kļuva par teroristu, Krievijas eseri bija aktivizējuši uz laiku pārtraukto individuālo teroru. Tas galvenokārt tika vērsti pret augstām amatpersonām, kuras bija vainojamas revolūcijas nežēlīgajā apspiešanā. 1906. gada 12.(25.) augustā eseri-maksimālisti Pēterburgā uzspridzināja Krievijas ministru prezidenta P.Stolipina vasarnīcu. Šajā sprādzienā tika nogalināti 27 cilvēki (vairāki mira pēc tam no ievainojumiem). Ievainojumus guva arī Stolipina bērni. Tas bija viens no asiņainākajiem terora aktiem. Nākošajā dienā sevi pieteica jauna teroristu organizācija – Sociālistu revolucionāru partijas „Ziemeļu apgabala skrejošā kaujas nodaļa” (Ļetučij bojevoj otrjad Severnoj oblastji), ko vadīja Alberts Traubergs, segvārdā Karls (arī Karls Traubergs). 13. augustā ar četriem „brauniņa” šāvieniem mugurā no šīs nodaļas kaujinieces Zinaīdas Konopljaņikovas rokas Pēterhofā uz perona tika nogalināts Maskavas sacelšanās apspiedējs ģenerālmajors G.A.Mins. Pie aizturētās teroristes atrada arī bumbu [12].

Šie terora akti paātrināja valdības rīcību, lai likumdošanas ceļā nostiprinātu lauka kara tiesas. Lēmums par to ieviešanu publicēts jau 24. augustā. Z.Konopljaņikova bija pirmā tiesājamā, kurai nāves spriedumu pasludināja jaunveidotā lauka kara tiesa [13].

Neskatoties uz to, ka valdība bija izvērsusi enerģisku cīņu pret revolucionāro kustību, 1907. gadā terorisms pastiprinājās. Par revolucionāru, īpaši to, kuri piekopa terora politiku, bāzes vietu bija kļuvusi Somija. Arī Trauberga grupa par mītnes vietu bija izvēlējusies Terijokus, Kuokalu un Kellomakus (tagad Pēterburgas piepilsētas Zeļenogorska, Repino un Komarovo). Teroristi, kuri mitinājās Viborgas gubernā, nepārtraukti apdraudēja tuvējās Pēterburgas amatpersonu drošību un sagādāja problēmas galvaspilsētas policijas dienestiem. Īpaši smagas „galvassāpes” gan ohrankas priekšniekam A.Gerasimovam, gan arī J. Azefam, kurš vienlaikus bija eseru partijas galvenās Kaujas organizācijas vadītājs un ievērojamākais provokators, sagādāja „Ziemeļu apgabala skrejošā kaujas nodaļa”, jo tā nebija tieši pakļauta partijas centrālajai vadībai.[14] Trauberga vadītā nodaļa jau no paša izveidošanas sākuma darbojās atšķirīgi no Azefa vadītās Kaujas organizācijas. Totalitārās dzelzs disciplīnas vietā, Karla grupā valdīja kolektīvais lēmumu pieņemšanas princips. Ja Azefa Kaujas organizācija visu laiku no partijas prasīja un dabūja tūkstošiem rubļu, tad Karla grupa sākumā praktiski darbojās bez līdzekļiem. Vēlāk, 1907.-1908.gadā, kad Karla nodaļa pakļāvās eseru partijas centrālkomitejai un saņēma no tās naudu, tad kasieri A.Argunovu, kurš bija pieradis pie Azefa milzīgajām finansu pretenzijām, pārsteidza Trauberga grupas pieticība. Lielākā daļa šīs grupas dalībnieku, ieskaitot tās vadītāju, turpināja dzīvot par pašu nopelnītajiem līdzekļiem. Tie bija ideālisti, fanātiķi, kuriem vienaldzīgi dzīves materiālie labumi.[15] Par Trauberga un viņa biedru – teroristu, dzīvi Somijā savās revolūcijas laika atmiņās rakstījis Alberta draugs Jānis Akuraters, kurš vairākus mēnešus pavadīja viņu vidū.[16] Pēc Trauberga lūguma Akuraters grupu atstāja īsi pirms tās vadītāja aresta. Trauberga grupa netērēja lielus līdzekļus arī savu upuru sistemātiskai novērošanai, bet gan veica ātrus, efektīvus triecienus. Tie izdevās pateicoties tam, ka grupai daudzviet, pat Ziemas pilī, bija līdzjutēji.[17]

1907. gada novembra beigās laikrakstos, arī Latvijā, parādījās ziņa, ka Somijā Terijoku tuvumā esošajos Kellomakos apcietināts latvietis Hermanis Holsts. Līdz ar viņu apcietinātas divas sievietes. Apcietinātie gatavojušies sarīkot atentātu pret Krievijas ministru prezidentu Stolipinu. Vienai sievietei un vienam vīrietim izdevies izbēgt no apcietināšanas.[18] Domājams, ka šis izbēgušais bija Alberta brālis Eduards Traubergs. [19] Ka apcietinātais Holsts bija Traubergs laikrakstu lasītāji uzzināja tikai 1908.gada janvārī. Ar provokatora Azefa palīdzību ohranka bija nākusi uz Karla nodaļas pēdām [20]. No šīs nodaļas arestētais T.Masokins spīdzināšanas laikā arī bija uzrādījis citus dalībniekus [21]. Lai gan Traubergs un daži nodaļas dalībnieki bija arestēti, tomēr pārējie turpināja gatavot vērienīgu terora aktu – sēdes laikā paredzēja uzspridzināt Valsts padomi Pēterburgā. Pēc Trauberga aresta „Ziemeļu apgabala skrejošās kaujas nodaļas” vadību uzņēmās no muižnieku ģimenes nācis, Itālijā studējis astronoms Vsevolods Ļebedincevs, kas ar Mario Kalvino dokumentiem darbojās kā itāļu laikrakstu korespondents, un 32 gadus vecā divu bērnu māte Anna Rasputina, kura jau bija pieredzējusi gan izsūtījumu, gan cietumu [22]. Pēc rūpīgi izstrādāta plāna, kas balstījās uz iepriekš iegūtās informācijas, policija veica liela mēroga aresta akciju, kad grupa gatavojās realizēt atentātu pret tieslietu ministru Ščeglovitovu. 7.un 8. februārī grupas dalībniekus Pēterburgā arestēja [23], bet jau 14. februārī Petropavlovskas cietoksnī kara apgabala tiesa slēgtā tiesas procesā tiesāja desmit apsūdzētos [24]. 17.februārī septiņiem grupas

dalībniekiem izpildīja nāves sodu pakarot. Bez Ļebedinceva un Rasputinas nāves sodu izpildīja arī Sergejam Baranovam, Jeļizavetai Ļebedjevai, Ļevam Siņegubam, Aleksandram Smirnovam un Lidijai Stūrei. Reizē ar viņiem pakāra kādu igauņu zemnieku Vēberu, kurš bija notiesāts par bruņotu uzbrukumu un izvarošanu, kā arī vēl divus noziedzniekus, kuri bija apsūdzēti par „dvornīka novākšanu” [25]. Šis bibliskam sižetam līdzīgais gadījums jau tūlīt rosināja revolucionāriem simpatizējošo rakstnieku Leonīdu Andrējevu sarakstīt „Stāstu par septiņiem pakārtajiem” [26], ko veltīja Ļevam Tolstojam astoņdesmit gadu jubilejā. Stāstu, ko jau 1908. gada maijā publicēja krājumā „Šipovņik”, nekavējoties tulkoja daudzās svešvalodās [27]. Drīz vien tas bija pieejams arī latviešu lasītājiem [28]. Ar šo stāstu Leonīds Andrējevs uzcēlis literāru pieminekli Alberta Trauberga kaujas nodaļas cīnītājiem. Stāsts nokļuva sabiedrības visdažādāko aprindu redzeslokā, jo šajā laikā presē daudz uzmanības tika veltīts nāves sodiem. Trauberga grupa sabiedrības uzmanību piesaistīja vēl ar to, ka tajā daudz bija sievietes, kurām piespriests nāvessods. Tas, ar kādu vīrišķību viņas uzņēma šo sodu, šokēja pat tos, kuriem nāvessodu piespriešana un izpilde bija ikdienišķs darbs [29].

A.Traubergu un vairākus viņa grupas dalībniekus Pēterburgas kara apgabala tiesa tiesāja 1908. gada maijā. 11. maijā tiesa nolasiņa spriedumu, kurā paredzēja ar nāvessodu pakarot sodīt Traubergu un vēl trīs teroristus. Viņu vidū bija arī T.Masokins, kurš bija nodevis vairākus biedrus [30]. Vairākiem apsūdzētajiem piesprieda soda izciešanu katrogā. Spriedums tika izpildīts 16. maijā Pēterburgas tuvumā pie Lisij Nos ciematiņa [31].

Alberts Traubergs bija apsūdzēts arī, tā sauktajā, „Latviešu sociāldemokrātiskās savienības prāvā”, kas notika Rīgā 1908. gada jūnijā. Šajā prāvā 10 gadus katrogā piesprieda dzejniekam Apsesdēlam un žurnālistam Arnim. Trauberga jaunāko brāli Dāvidu un māsu, kā arī rakstnieku Kārli Krūzu un vairākus citus attaisnoja [32]. A.Trauberga lietu izbeidza tikai rudenī, kad Rīgas kara tiesas prokurors saņēma Pēterburgas kara prokurora 24. septembrī parakstīto izziņu, kurā apstiprināja, ka apsūdzībā meklētajam 16. maijā izpildīts nāvessods [33].

Jāatzīmē, ka Trauberga arests 1907. gada nogalē notika pēc īpašas ministru prezidenta P.Stolipina atļaujas, kas ļāva pārkāpt pastāvošo kārtību un deva iespēju krievu policijai Somijas teritorijā veikt bezprecedenta revolucionāru tvarstīšanas akciju. Tas izsauca sašutumu un protestus somu sabiedrībā, kā arī izraisīja visai plašu starptautisku rezonansi. Impērisko šovinistu plānos tas arī kalpoja Somijas lielkņazistes suverēno tiesību un demokrātijas ierobežošanai, lai to ciešāk integrētu Krievijas impērijā.

Somijas politiskās krīzes problēmām bija veltīta P.Stolipina runa Valsts domes 1908. gada 5. maija vakara sēdē. Šajā runā viņš pievērsās Trauberga teroristu grupas darbībai kā būtiskam Somijas krīzes faktoram: „...Somijas teritorijā, mani kungi, tika gatavoti un organizēti arī daudzi no Pēterburgā notikušajiem atentātiem. Tur bija organizēts 1906. gada 12. augusta sprādziens; aplaupīšana Fonarnom pereulke, pie kam nolaupītā nauda tika aizvesta uz Somiju; ģenerāladjutanta Dubasova slepkavības mēģinājums, ģenerāļa Mina, ģenerāļa fon der Launica, galvenā kara prokurora Pavlova, Pēterburgas cietuma priekšnieka pulkveža Ivanova, Derjabinskas cietuma – Gudima, Akatujevskas cietuma –

Boroduļina un Galvenās cietumu pārvaldes priekšnieka Maksimovska slepkavības. Turpat tika gatavots atentāts pret kara ministru, atentāts pret tieslietu ministru, visbeidzot atentāts pret lielkņazu Nikolaju Nikolajeviču, un, ja nebūtu bijis savlaicīgs visu šo slepkavību un atentātu organizatora slavenā Karla arests, tad, droši vien, nebūtu bijis iespējams novērst arī atentātu ar spridzināšanu Valsts padomes zālē”[34]. Dažus no Stolipina pieminētajiem terora aktiem veica citi, galvenokārt eseru, teroristiskie grupējumi un to tieša saistība ar Trauberga nodaļu ir apšaubāma. P.Stolipina Valsts domē teikto runu krājuma sastādītājs vēstures doktors J.Felštinskis grāmatas komentāros atzīmējis, ka Trauberga grupa organizējusi atentātu pret caru un lielkņazu, ko plānoja realizēt, uzspridzinot imperatora vilcienu. Grupa gatavojusi arī atentātus pret Pēterburgas pilsētas priekšnieku ģenerāli Dračevski un Maskavas kara apgabala komandieri ģenerāli Heršelmanu.

Tālāk savā runā Stolipins uzsvēra, ka valdība gatavojās realizēt cara rīkojumu par karastāvokļa ieviešanu Viborgas guberņā, lai likvidētu visbīstamākos revolūcijas perēkļus Somijā. „Karastāvokļa izsludināšanas priekšvakarā ar Krievijas policijas pūliņiem bija aizturēts un arestēts slavenais Karls (...) t.i. visu pēdējo atentātu organizators; reizē ar viņu tika aizturēta, sagrābta dokumentu masa, kas izgaismo revolucionāro kustību Somijā”[35]. Gandrīz vienlaicīgi ar Traubergu Somijā tika arestēts arī boļševiku kaujinieku organizatora L.Krasina sekretārs M.Vainšteins (segvārds Mihails Sergejevičs) [36].

Stolipins runā arī atzīmēja: „Pieminēto arestu rezultātā karastāvokļa ieviešana uz laiku izzuda, un imperators aprobežojās ar pavēli par cieša karaspēka kordona izveidi uz Somijas robežām, lai mehāniski nepieļautu aizdomīgu personu, revolucionāru iekļūšanu no Somijas Krievijā” [37].

Vēl jāatzīmē, ka Traubergam bija zināma loma tā laika Krievijas revolucionārās kustības ievērojamākā provokatora J.Azefa atmakošanā. Par to rakstījis savulaik skandalozu slavu ieguvušais „provokatoru mednieks” eseru partijā V.Burcevs, kurš Terijokos personīgi bija ticis ar A.Traubergu [38]. Arī vēlākais Krievijas ministru prezidents A.Kerenskis, tolaik advokāts revolucionāru prāvās, savās atmiņās atzīmējis, ka tiesas procesā Traubergs norādījis uz provokatoru eseru partijas vadībā. Pie tam Trauberga cienīgā uzvedība tiesas procesa laikā atstājusi lielu iespaidu uz klātesošajiem, jo tie pārlicinājušies, ka viņš runā taisnību. Tiesnesis pat asi atsēdinājis prokurora palīgu, kad tas centies iebiedēt apsūdzēto [39].

Viens no eseru partijas dibinātājiem un līderiem A. Argunovs rakstījis, ka „Trauberga necilā figūra līdz savas dzīves slavenajam galam bija kļuvusi par pēdējā laika pašu lielāko teroristiskās cīņas vadītāja figūru” [40].

Lai gan Trauberga revolucionārās darbības beigu posms noritēja ārpus Latvijas, tomēr viņš pieskaitāms pie ievērojamākajiem un savdabīgākajiem 20. gadsimta sākuma Latvijas brīvības cīnītājiem. Mūsdienās, rakstot par terorismu, bieži meklē paralēles ar Trauberga darbības laika terora kustību. Parasti gan saskata ārējās līdzības, bet daudz retāk uzmanība tiek pievērsta tiem apstākļiem, kas toreiz un mūsdienās brīvības cīnītājus noveduši pie individuālā politiskā terora.

Albertam Traubergam nebija lemts piedzīvot Latvijas valsts nodibināšanu, taču viņa brālis Eduards Traubergs kā Latvijas Revolucionāro Sociālistu partijas delegāts bija viens no tiem, kuri 1918. gada 18. novembrī proklamēja Latvijas Republiku [40].

VĒRES

1. Latvijas Valsts vēstures arhīvs (turpmāk – LVVA) 235.f., 4.apr. 897.l. (Ērgļu-Ogres ev. lut. vācu un latviešu dr.1880.g. dzimušo, laulāto un mirušo reģistra grāmata.)- 4.lp.
2. Turpat, 6214.f., 3.apr., 142. (Cēsu pilsētas skolas audzēkņu sekmju izrakstu žurnāls 1890.-1897.g.), 27.lp. 2.p.; 87.lp.
3. Turpat, 62.lp.
4. Turpat, 88.lp.
5. Veiss-Baltiņš E. Alberts Traubergis- „Kārlis-, Strauts”// Endrups R.,Feldmanis A. Revolucionārās cīņās kritušo piemiņas grāmata. 1905.g.revolūcija // Red. Stučka P.- 1.sēj.- Maskava, Prometejs, 1933. – 249.-250. lpp.
6. Turpat. Skat. arī: Luters-Bobis J., „Cīņas” pirmā tipogrāfija / Jānis Luters-Bobis. Lappuses no revolucionāra pagrīdnieka dzīves. Rakstu krāj. / Sast. Luters A. – Rīga, Latvijas Valsts Izdevniecība, 1960. – 48.-49. lpp.; Grupa „Uz priekšu” tiesas apgaismojumā. Apsūdzības akts // Proletāriskā revolūcija Latvijā. Strādnieku šķiras partijas sākotne. LKP vēstures materiāli. – 1.daļa – Maskava, Spartaks,1924. – 463.-481.lpp.
7. Kalniņš B. Latvijas Sociāldemokrātijas piecdesmit gadi (1904 –1954) – 2.izd.- Stokholma, Memento, 1993. – 80. – 82. lpp.
8. Turpat.
9. [Traubergs A.] Revolucionāra testaments // Strādnieks. – 1912. – Nr.22. – 38.lpp.
10. Turpat.
11. Turpat.
12. Прайсман Л. Г. Террористы и революционеры, охранники и провокаторы. – Москва, Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2001. – с. 218.
13. Там же, с. 220.
14. Герасимов А. В. На лезвии с террористами // „Охранка”: Воспоминания руководителей охранных отделений. – Т.2. – Москва, Новое литературное обозрение, 2004. – с. 238, 263 – 264.
15. Прайсман Л. Г. Указ. соч. – с. 218; 258.
16. Akurāters J. Diena atspīdumi. Revolūcijas atmiņas (1905–1908) // Akurāters J. Atspīdumi. Stāsti un atmiņas. – [b.v.], Tiltā apgāds, 1968. – 284. – 307. lpp.; [Akurāters J.] Alberts Traubergs // Strādnieks. – 1911. – Nr.20. – 21. – 25. lpp.
17. Прайсман Л. Г. Указ. соч. – с. 218.
18. Nodomāts atentāts pret ministru priekšnieku Stolipinu // Latvija. – 1907.g. 29.nov.
19. Akurāters J. Diena atspīdumi. – 305. lpp.
20. Герасимов А. В. Указ. соч. – с. 263 – 264.
21. [Traubergs A.] Revolucionāra testaments. – 39.-40. lpp.
22. Прайсман Л. Г. Указ. соч. – с. 285 – 297.

23. Там же.; Герасимов А. В. Указ. соч. – с. 263 – 268.
24. Там же. Skat. arī : Spriedums Pēterburgā arestēto teroristu lietā // Ziemeļblāzma. – 1908. g. 20. febr.
25. Kronika // Ziemeļblāzma . – 1908. g. 23. febr.
26. Stāsts par septiņiem pakārtiem. [Anotācija] // Ziemeļblāzma. – 1908. g. 21. maijā
27. Ziemeļblāzma. – 1908. g. 5. jūlijā.
28. Andrējevs L. Stāsts par septiņiem pakārtiem // Ziemeļblāzma. – 1908. –Nr.Nr.34.- 48.
29. Герасимов А. В. Указ. соч. – с. 268.
30. Ziemeļblāzma. – 1908. g. 14. maijā.
31. Rigasche Zeitung. – 17 Mai 1908.
32. Tiesa // Ziemeļblāzma. – 1908. g. 18. jūnijā.
33. LVVA 6989. f., 13. apr., 48. l. (Baltijas pagaidu ģenerālgubernatora kancelejas kara tiesas lietas, V), 584.-585. lp.
34. Столыпин П. А. Речь о Финляндии, произнесенная в вечернем заседании Государственной думы 5 мая 1908 года // Столыпин П. А. Нам нужна великая Россия ... Полное собрание речей в Государственной думе и Государственном совете.1906 - 1911 / Ред.-составитель, автор примечаний Фельштинский Ю. Г. – Москва, Молодая гвардия, 1991. – с.133 – 134.
35. Там же, с. 134.
36. Там же.
37. Там же.
38. Бурцев В. Л. В погоне за провокаторами. – Репр.изд. – Москва, Современник, 1989. – с. 74.
39. Керенский А.Ф. Россия на историческом ловороте. Мемуары. Пер.с англ. – Москва, Республика, 1993.; Atsaucē uz: <http://stepanov01.narod.ru/library/kerensk/chapt05.htm> (21.02.2005)
40. Прайсман Л. Г. Указ.соч. – с . 218.
41. Latvijas Tautas Padome. – 1.sēj. – Rīga, Satversmes Sapulces izdevums, 1920. – 5. – 10. lpp.